

1. ALGEMENE GEGEVENS						
Titel	Het Buitenland, Heerjansdam, gemeente Zwijndrecht. Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, verkennende fase (B&G rapport 1237)					
Auteur(s)	A.M.H.C. Koekkelkoren & S. Moerman					
Autorisatie	A.W.E. Wilbers					
Gemeente	Zwijndrecht					
Plaats	Heerjansdam					
Toponiem / Straat	Polder Het Buitenland					
Onderzoekskader	Omgevingsvergunning (aanleg nieuwe en verbreding oude sloten)					
Fase onderzoek	X	verkennend		karterend		waarderend
Type onderzoek		veldkartering	X	boren		proefsleuven
		begeleiden		opgraven		beschermen
Datum onderzoek	24-26 mei 2011					
Grootte plangebied	10,8 hectare					
OMG-nummer	46605					
Opdrachtgever	Oude Maas Beheer BV					
Opdrachtnemer	IDDS Archeologie (was Becker & van de Graaf)					
Advies uitvoerder	X	vrijgeven	Advies toetser	X	vrijgeven	
		vrijgeven onder voorwaarden			vrijgeven onder voorwaarden	
		boren			boren	
		proefsleuven			proefsleuven	
		begeleiden			begeleiden	
		opgraven			opgraven	
		beschermen			beschermen	
		Planaanpassen (archeologievriendelijk bouwen)		Planaanpassen (archeologievriendelijk bouwen)		
Toetser	Jacqueline Hoevenberg Gemeente Dordrecht, SO / RR / M&A senior archeoloog beleid & advies 078 770 4904 j.hoevenberg@dordrecht.nl					
Datum toetsing conceptrapport	3 augustus 2011 (ontvangen per mail 1 augustus 2011)					
Datum concept selectiebesluit	3 augustus 2011					

2. BUREAUONDERZOEK			
Aanwezig onderdeel	ja	nee	toelichting
Beschrijving onderzoekskader RO		X	Is waarschijnlijk aanvraag omgevingsvergunning ivm aanleg sloten
Beschrijving ligging plangebied + kaart	X		Nb plangebied ligt in Polder Het Buitenland (veelzeggende naam).
Beschrijving huidige situatie + kaart	X		
Beschrijving toekomstig situatie, evt. + kaart			
Beschrijving historische situatie + kaart		X	Heerjansdam ontstaat kort na 1332 bij de nieuwe dam in het Waaltje. De Develsluis in de Devel dateert uit dezelfde tijd (Ime). Dan en sluis maken deel uit van de ringdijk van de Zwiindrechtse Waard sinds 1332-1336 (nu o.a. Dorpsstraat/Randweg genoemd). Huidige polder Het Buitenland volgens historische kaarten pas omkaad in de 17 ^e eeuw. Oudst gebruikte kaart is 19 ^e eeuwse minuutplan. Waar komt datering van de polder in midden 15 ^e eeuw vandaan. Bron?
Beschrijving reliëf / landschap /bodem + kaart	X		Ligging in uiterwaard Oude Maas, aanwasvlakte ter hoogte van monding Waaltje en Devel in Oude Maas. Kalkrijke poldervaaggrond – nog geen bodemvorming
Beschrijving bekende archeologische waarden: IKAW / ARCHIS / AMK / CHS onderzoeksmeldingen + overzichtskaart		X	CHS: hoog vanwege stroomgordel Devel (vanaf neol?, maar zeker Romeins). AMK: 11 eeuwse huisplaats direct ten zuiden van (14 ^e eeuwse) ringdijk. Was dit destijds ook al buitendijks of lag de oudste dijk toen nog zuidelijker langs de Oude Maas en betreft het hier de Develdijk? Een duidelijke scheiding tussen binnendijkse en buitendijkse onderzoeken zou handig zijn geweest. Onderzoek 30690 Gors Noord (GAR 691, 2009) ontbreekt helaas, van belang vanwege buitendijkse ligging.
Contact en resultaat gemeente / amateurs / heemkundevereniging		X	
Gebruik specifieke literatuur		X	Weinig specifieke literatuur over Zwiindrechtse Waard, wel enkele archeologische rapporten in omgeving, maar de belangrijkste (30690) net niet.
Gebiedsspecifiek verwachtingsmodel evt. + kaart		X	Oeverwal Devel: hoge verwachting Romeins, middel voor oudere (neol). Maar dit zal in het plangebied waarschijnlijk al door de Oude Maas geërodeerd zijn. Overwal Devel: bewoning vanaf 11 ^e eeuw mogelijk tot herbedijking ca 1335, dan buitendijkse ligging tot in 17 ^e eeuw (15 ^e

		eeuw?) en niet bewoonbaar. Vanaf 17 ^e eeuw niet bebouwd tot begin 21-e eeuw. Betreft het hier echt jonge zeekleiafzettingen of rivierafzettingen van de Oude Maas?
Onderzoeksvragen o.b.v. bureauonderzoek	X	Alleen algemene vragen, geen gebiedsspecifieke. (intacte bodem, donk of oeverwal)
Onderbouwing voor veldwerkmethode		X

3. INVENTARISEREND VELD ONDERZOEK (IVO)

Aanwezig onderdeel	ja	nee	Toelichting		
Geaccordeerd PvA	X		Overleg PvA (mei 2011)		
Beschrijving uitvoer onderzoek	X		66 boringen in 4 raaien (conform PvA). 52x tot 2m-mv, 14x tot 4m-mv. Edelman 10cm en guts 3cm.		
Beschrijving boringen (+ horizonten) met complete boorstaten	X		Beschrijving is warrig en onlogisch, nummers pakketten niet in profielen (bijlagen 8 /tm 10) weergegeven. Twee complete profielen aanwezig. Lithologisch: 5 pakketten vastgesteld: - overstromingsafzettingen (gors) - oeverwal Devel (zand) - restgeul Devel (silt/zand) - komafzettingen (klei) - kleiafzettingen (slappe klei) Conclusie: inderdaad kalkrijke poldervaaggrond.		
Toetsing verwachtingsmodel en beantwoording vragen PvE	X		Restgeul, oeverwal en komgebied Devel in kaart gebracht. Erosie van oeverwal door Oude Maas is omvangrijk, slechts in 1 boring restant aangetroffen. Onverstoorde archeologische waarden worden niet meer verwacht.		
Rapportage conform PvA	X				
Advies uitvoerder vervolgonderzoek	X		X	vrijgeven	
				vrijgeven onder voorwaarden	
				boren	
				proefsleuven	
				begeleiden	
				opgraven	
				beschermen	

4. ADVIES TOETSER AAN BEVOEGD GEZAG/GEMEENTE ZWIJNDRECHT

Selectieadvies op basis van het (concept)rapport "Het Buitenland, Heerjansdam, gemeente Zwijndrecht. Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, verkennende fase (B&G rapport 1237)."

Bureauonderzoek - archeologische verwachting

Voor het plangebied geldt een hoge archeologische verwachting voor sporen vanaf het Neolithicum en zeker vanaf de Romeinse tijd vanwege de ligging op de stroomgordel van de Devel. Bewoning is vastgesteld vanaf de 11e eeuw. Bij de herdijking van de Zwijndrechtse Waard kort na 1332 kwam het plangebied buitendijks te liggen, in de uiterwaard van de Oude Maas. Het gebied werd pas eeuwen later omkaad en omdijkt tot polder Het Buitenland. Bebouwing vond pas weer plaats in de 21^e eeuw. Vraag is of het laatmiddeleeuwse en oudere landschap nog intact is.

Veldonderzoek - toetsing verwachting

Door het booronderzoek is in het plangebied de restgeul, de oeverwal en het komgebied van de Devel in kaart gebracht. De oeverwal, waarop bewoning verwacht wordt, is vrijwel volledig geërodeerd door de Oude Maas. Intacte archeologische waarden worden in het plangebied niet meer verwacht.

Advies toetser voor door gemeente Zwijndrecht te nemen selectiebesluit

Het plangebied conform de aanbeveling van de uitvoerder wat betreft archeologie volledig vrij te geven voor de geplande bodemingrepen. Er is geen archeologisch vervolgonderzoek nodig.

Contactgegevens

Jacqueline Hoevenberg
Senior archeoloog, beleid & advies
Gemeente Dordrecht / Sector Stadsontwikkeling / Afdeling Ruimtelijke Realisatie
Postbus 8, 3300 AA DORDRECHT
j.hoevenberg@dordrecht.nl
www.dordrecht.nl/archeologie
078 770 4905 (niet op vrijdag)